

Ιστορία Κατοχικού Δανείου

Hellas Journal

Γερμανία Γερμανοί Γκοτζαμάνης κατοχικό δάνειο Τ. ΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ ΣΜΠΑΡΟΥΝΗΣ

Άγνωστες πτυχές του κατοχικού δανείου: Το “non rossumus” του Σμπαρούνη και ο δωσιλογισμός του σήμερα

Ο Αδόλφος Χίτλερ. Φωτογραφία via Kathimerini.gr

Η Επιτροπή Γερμανικών Επανορθώσεων και Δανείου συγκροτείται από τις εξής 4 οργανώσεις:

Canadian Hellenic Congress (CHC)
International Hellenic Association (IHA)
Hellenic American National Council (HANC)
Ίδρυμα Δημήτρη και Μαρίας Δεληβάνη

<http://www.chcongress.ca>
<https://professors-phds.com/iha>
<https://hanc.us/>
<http://delivanis.com/>

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΑΡΒΑΛΙΑ

Το φθινόπωρο του 1942, σχεδόν ένα χρόνο μετά το ξέσπασμα του μεγάλου λιμού που θέρισε τον πληθυσμό της Αθήνας, η νομισματική ισορροπία εκτροχιάστηκε πλήρως.

Οι Γερμανοί εξακολουθούσαν να τραβούν ιλιγγιώδη ποσά από την Τράπεζα της Ελλάδος τυπώνοντας μανιωδώς πληθωριστικό χρήμα. Στην επίσημη αναφορά του ο Γερμανός επίτροπος στην ΤτΕ, Paul Hahn, ομολογούσε εκείνο τον μαύρο Οκτώβριο, ότι «η κυκλοφορία τραπεζογραμματίων είχε φτάσει στο **δεκατριπλάσιο** της προπολεμικής περιόδου»!

Η δωσιλογική κυβέρνηση Τσολάκογλου, θορυβημένη και από τις προειδοποιήσεις των κοινοβουλευτικών πολιτικών αρχηγών, ότι έρχεται «εκτελεστικό απόσπασμα» αμέσως μετά την Απελευθέρωση (ασχέτως αν αυτό ουδέποτε ήρθε ως νέμεση για τους προδότες), άρχισε τις κλάφες, διαρρέοντας ότι θα παραιτηθεί.

- Σε μια ύστατη προσπάθεια όμως να αποφύγει το μοιραίο, έστειλε τον Ιταλόφιλο υπουργό οικονομικών, Σωτήρη **Γκοτζαμάνη** στο Βερολίνο να πει το «ως εδώ».

Χειρότερη επιλογή δεν υπήρχε. Ο Γκοτζαμάνης, ένας επαρχιακός μαιευτήρας με σπουδές στην Πάδοβα, παρά τις υπέρμετρες πολιτικές του φιλοδοξίες (σ.σ. μεταπολεμικά είχε το θράσος να θέσει και υποψηφιότητα για δήμαρχος Θεσσαλονίκης, υποστηριζόμενος από την γνωστή πολιτική οικογένεια Παπακωνσταντίνου της Κοζάνης - για να καταλάβετε σε ποια χώρα ζούμε...) δεν είχε ούτε το σθένος, ούτε την τεχνοκρατική κατάρτιση για να υποστηρίξει τις ελληνικές θέσεις.

Κυρίως όμως δεν είχε την πρόθεση να γίνει δυσάρεστος στους Γερμανούς. Γι αυτό κατέφυγε στον «παροπλισμένο» διευθυντή του υπουργείου του, Αθανάσιο Σμπαρούνη.

Για να συμμετάσχει στην αποστολή, ο ευπατρίδης Σμπαρούνης έθεσε σαφείς όρους «ρήξης» με το Βερολίνο, καταθέτοντας γραπτό υπόμνημα το οποίο κοινοποίησε και στον Τσολάκογλου.

«Φρονώ ότι πρώτιστον μέλημα της Αποστολής είναι να δηλώσει ότι η Ελλάς ευρίσκεται εν αδυναμία να πληρώσει οιονδήποτε ποσόν Δαπανών Κατοχής ή Προκαταβολών. Οφείλομεν οι άνδρες της Αποστολής να δηλώσωμεν, ότι αδυνατούμε. Οφείλομεν να αντιτάξωμεν ένα ρητόν και κατηγορηματικόν **NON POSSUMUS**», έγραφε ο ηρωικός Σμπαρούνης παραπέμποντας ευθεώς στο «Δεν Ηδυνάμεθα» των πρωτοχριστιανών, απέναντι στον απηνή τους διώκτη Διοκλητιανό.

Αυτό βέβαια προυπέθετε πολύ γερό στομάχι, το οποίο δεν διέθετε ο δουλοπρεπής Γκοτζαμάνης, που πίστευε ότι,-με την βοήθεια του Ντούτσε πάντα,-θα γινόταν και πρωθυπουργός στην θέση του Τσολάκογλου.

- Όταν έφθασε στο Βερολίνο είδε ότι οι Γερμανοί τον αντιμετώπιζαν απαξιωτικά, γνωρίζοντας και την ιταλοφιλία του. Γι αυτό προτίμησε να...ασθενήσει. Κλείστηκε σε ένα ιδιωτικό ιατρείο και άφησε τον Σμπαρούνη να βγάλει το φίδι από την τρύπα.

Την «ασθένεια» του Γκοτζαμάνη ανακαλεί, δίχως να σχολιάζει ως γνήσιος τζέντλεμαν στο βιβλίο του, του 1951, ο Σμπαρούνης, επισημαίνοντας όμως, ότι ο υπουργός ξέφευγε διαρκώς από την συμφωνημένη γραμμή στην προσπάθεια του να γίνει συμπαθής στους Γερμανούς.

Στις συζητήσεις μετείχαν 23 Γερμανοί εμπειρογνώμονες και στρατιωτικοί, ενώ τον Σμπαρούνη συνόδευαν μόλις πέντε ανώτεροι υπάλληλοι του υπουργείου και της ΤτΕ.

Η εμπειριστατωμένη εισήγηση του Ελληνα εκπροσώπου περί αντικειμενικής αδυναμίας της χώρας μας να συντηρεί τις δυνάμεις του Αξονα, βραχυκύκλωσε προς στιγμήν τους Ναζί, που αναγνώρισαν επί της αρχής τα ελληνικά «δίκαια», αλλά δήλωσαν ότι προέχουν οι πολεμικές ανάγκες του Τρίτου Ράιχ.

Γρήγορα οι συνομιλίες οδηγήθηκαν σε **αδιέξοδο** και ο Σμπαρούνης, συνεπής στις δεσμεύσεις του, αποχώρησε από την αντιπροσωπεία, που συνέχισε τις διαβουλεύσεις στη Ρώμη-προνομιακό υποτίθεται χώρο του υπουργού – με το ίδιο απογοητευτικό αποτέλεσμα.

Αλλά ο Σμπαρούνης που μερικούς μήνες αργότερα απέδρασε στο Κάιρο, για να συναντήσει την εξόριστη ελληνική κυβέρνηση, είχε προσφέρει και πάλι ύψιστη υπηρεσία.

Η κυβέρνηση Τσολάκογλου παραιτήθηκε και πρωθυπουργός ανέλαβε ο ακόμη πιο βολικός για τους Γερμανούς καθηγητής της ιατρικής Κωσταντίνος Λογοθετόπουλος, σπεύδοντας να αποδεχθεί νέα τροποποίηση στη σύμβαση για τους λογαριασμούς των κατοχικών εξόδων.

Η συμφωνία του Δεκεμβρίου 1942, μεταξύ των πληρεξούσιων του Αξονα και της κυβέρνησης Λογοθετόπουλου, έχει τεράστια σημασία γιατί για πρώτη φορά ορίζει ρητά **την υποχρέωση των δυνάμεων κατοχής να αρχίσουν την αποπληρωμή του δανείου σε δόσεις από τον Απρίλιο του 1943**. Αναγνωρίζει δηλαδή την συμβατική υποχρέωση της Γερμανίας να καταβάλει τα οφειλόμενα.

- Αμέσως μετά την Απελευθέρωση, η μοίρα έφερε τον **Σμπαρούνη** για μία ακόμη φορά επικεφαλής μιας «κολοβής» ελληνικής αντιπροσωπείας, αυτή τη φορά στο **Συνέδριο Επανορθώσεων των Παρισίων**.

Αρχικά επρόκειτο να ηγηθεί ένας πρέσβης, που όμως απρόσμενα και εντελώς ανεξήγητα ανακλήθηκε στο Βελιγράδι και το «λαχείο» ξανάπεσε στον καθηγητή, που μετείχε στην αποστολή ως απλός σύμβουλος.

Μόνο που αυτή τη φορά έπρεπε να επιχειρηματολογήσει μπροστά σε **διεθνές ακροατήριο**, για ένα υπόμνημα που δεν είχε προετοιμάσει ο ίδιος. Το είχε δυστυχώς συντάξει το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών. Και κατά την άποψη του Σμπαρούνη περιείχε σοβαρότατα μεθοδολογικά λάθη.

Προέβαλε δηλαδή αξιώσεις για αποθετικές ζημίες(διαφυγόντα έσοδα), που όμως σε εκείνο το στάδιο «γρήγορης αποτίμησης» οι δυτικοί Σύμμαχοι είχαν ορίσει ως «μη επιλέξιμες» προς αποζημίωση.

Με χίλια, ζόρια με πιέσεις, ακόμη και εκβιασμούς, ο Σμπαρούνης κατάφερε να γίνουν επί της αρχής δεκτές ως «εύλογες» ελληνικές απαιτήσεις επανορθώσεων ύψους 7,2 δις δολαρίων, αξίας 1938.

Αλλά αυτό που τον έκαιγε, ήταν το Κατοχικό Δάνειο το οποίο προέβαλε ως ξεχωριστή απαίτηση, απαιτώντας την άμεση καταβολή του από την Γερμανία σε ρευστό. Οι τρεις μεγάλες δυνάμεις, απέρριψαν σε εκείνο το στάδιο την ελληνική αξίωση, με τον ισχυρισμό ότι δεν ήταν δυνατόν να εξεταστούν κατ' αποκοπή περιπτώσεις κατοχικών δαπανών, με τις οποίες είχαν επιβαρυνθεί και άλλες χώρες.

Όμως η ελληνική περίπτωση ήταν μία και μοναδική. Αλλά αν η Ελλάδα αποζημιωνόταν τότε σε ρευστό, από τους ελάχιστους πόρους που εμφάνιζε να διαθέτει η ηττημένη Γερμανία, θα λιγόστευε η πίτα για τους μεγάλους.

Διαμαρτυρήθηκε έντονα ο Σμπαρούνης και με υπομνήματα και με προφορικές παραστάσεις στους εκπροσώπους των Συμμάχων, όταν όμως κατάλαβε που πάει το πράγμα, προέβη αμέσως σε δήλωση διασφάλισης του ελληνικού αιτήματος, απαιτώντας να καταγραφεί στα πρακτικά.

- Ο «αστερίσκος» αυτός του Σμπαρούνη, που διατυπώθηκε με εξαιρετικά σαφή τρόπο έσωσε την υπόθεση των ελληνικών αξιώσεων, που παραμένουν ενεργές και απαράγραπτες.

Υπό μία έννοια αποτελεί και ευτύχημα ότι το αίτημα της Ελλάδας δεν έγινε δεκτό από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Το ποσό που τελικά θα επιδικαζόταν, όπως συνέβη και με τις επανορθώσεις, θα ήταν ένα μικρό κλάσμα της ελληνικής αξίωσης και θα χανόταν μέσα στην αγωνιώδη προσπάθεια ανοικοδόμησης μιας κατεστραμμένης χώρας, που βασανιζόταν και από εμφύλιο σπαραγμό.

Η σημερινή διεκδίκηση των οφειλόμενων του Κατοχικού Δανείου παραμένει νομικά πανίσχυρη ως αναγνωρισμένη (και από τους δύο συμβαλλόμενους) συμβατική υποχρέωση.

Το πρόβλημα είναι, ότι την δανειακή αυτή σύμβαση είχε αναγνωρίσει ο Χίτλερ, αλλά δεν την αναγνωρίζουν οι μεταπολεμικές γερμανικές κυβερνήσεις. Αντιστοίχως την είχαν υπογράψει οι δωσιλογικές ελληνικές κυβερνήσεις και αποφεύγουν να την διεκδικήσουν οι εκλεγμένες του σήμερα. Ειρωνεία, ε;

- ***Τα σχόλια που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα μας εκφράζουν απαραίτητα τους συγγραφείς. Η ιστοσελίδα μας δεν λογοκρίνει τις γνώμες κανενός.***

Δύο μέτρα και σταθμά στην Ε.Ε.: Οι Γερμανοί, στο όνομα του κράτους δικαίου, ξεπληρώνουν τα παλιά τους γραμμάτια με την Πολωνία